

A XIV. Alkalmazott Nyelvészeti Doktoranduszkonferencia

Az MTA Alkalmazott Nyelvészeti Munkabizottsága és a Nyelvtudományi Intézet idén 14. alkalommal rendezte meg az Alkalmazott Nyelvészeti Doktoranduszkonferenciát 2020. február 7-én. A rendezvény célja, hogy a különböző egyetemekről érkezett doktoranduszok megismerjék egymás kutatási területét, és a tapasztalt kutatók hozzászólásaikkal, észrevételeikkel segítsék a doktori hallgatók tudományos munkáját. A konferenciát Váradi Tamás, a szervezőbizottság elnöke nyitotta meg, ezután következtek a szekcióelőadások. A konferencián három szekcióban tizenegy előadás hangzott el az alkalmazott nyelvészet különböző részterületeit érintve.

Az első szekcióban – melyen Domonkosi Ágnes elnökölt – főként pragmatikai és szociolingvisztikai témájú előadásokat hallhatott a közönség. Elsőként Csapó Gerda, az ELTE Nyelvtudományi Doktori Iskolájának hallgatója tartott előadást *A személyeskedés mint érvelési hiba online kommentekben* címmel. Központi témája az érvelés, ezen belül az érvelési hibák voltak, ezt az online kommentek figyelembevételével elemezte. Előadása során kiemelt figyelmet fordított a digilektusra, azaz a digitális nyelvhasználatra. Ismertette az internetes retorika jellemzőit, majd rávilágított arra a tényre, hogy az internetes hozzászólások gyakran a személyeskedés hibájába esnek. A személyeskedés négy fajtáját említette: 1. a személy lejáratása, 2. a személy elfogultságára való hivatkozás, 3. a személy következetlensége, 4. a személy inkompetenciája. Vizsgálata során hipotézisei az alábbiak voltak: 1. A vizsgált kommentek hangvétele szempontjából a negatív lesz a domináns. 2. A vizsgált kommentekben található személyeskedés a másik személy lejáratására fog irányulni. A feltételezéseit bizonyítására használt korpuszt öt közszereplő egy-egy posztjára érkezett válasz alkotta, összesen 1133 komment. A korpusz elemzése során az előadó mindkét hipotézise beigazolódott.

A második előadó Bencze Norbert volt, szintén az ELTE Nyelvtudományi Doktori Iskolájából, aki *Önkonstruálás és benyomáskeltés az első találkozás során* címmel tartott előadást. A vizsgálat korpuszát az előadó által megrendezett villámrandikon elhangzott – és rögzített – beszélgetések adták. Kutatásának célját a valódi, életszerű dialógusok vizsgálata jelentette, mindezt az első találkozás dialógusaira szűkítette. Hipotézise az volt, hogy más-más személyek esetében a partnerek különböző ismerkedési stratégiákat fognak alkalmazni saját maguk megkonstruálására. Előadása során a felvételekből kiragadott elemzett részletekkel illusztrálta és bizonyította, hogy hipotézise beigazolódott, azaz a partner függvényében különböző módon alakulnak a résztvevők közt zajló diskurzusok.

Szabó Lillának, a BCE Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskola doktoranduszának előadása *A politikai kommunikáció perszonalizációja a személyes névmások tükrében* címmel hangzott el. Az előadó kutatásának

középpontjába azt állította, hogy nyelvészeti eszközökkel miként ragadható meg a politikai kommunikáció perszonalizációja, azaz a politikus mint egyén előtérbe kerülése. A kutatás hipotézise szerint a politikai kommunikáció perszonalizációja egyre jelentősebb. Ennek bizonyítására egy olyan 95000 szavas angol nyelvű korpuszt használt, mely 1980 és 2016 között készült, és az Amerikai Egyesült Államokban elhangzott hús, demokrata, illetve republikánus elnökjelölti kampánybeszédet tartalmaz. Kutatása során a vizsgált anyagban előforduló többes szám első személyű névmásokat elemezte, kitérve ezek értelmezési lehetőségeire is. A *we* névmás utalhat a jelölt és a kormány, a jelölt és a párttagok, valamint a jelölt és az ország kapcsolatára. A kutatás során 1000 szóra normalizált korpusz eredményei szerint a beszédekben nem mutat jelentős növekedést a jelöltre és a nemzetre utaló névmások száma, míg a jelöltre és a pártra vonatkozó névmások száma csökken.

Kiss Anita (Debreceni Egyetem, Nyelvtudományok Doktori Iskola) *Kárpátaljai magyar egyetemisták nyelvhasználati szokásainak összehasonlító vizsgálata* címmel elhangzó előadása során ismertette azt az összehasonlító vizsgálatot, amelyet a Magyarországon és Ukrajnában tanuló kárpátaljai magyar egyetemi vagy főiskolai hallgatók nyelvhasználati szokásainak és nyelvi attitűdjeinek megismerésének céljából végzett. A kutatási módszere kérdőíves felmérés volt, a korpusz 227 kitöltött kérdőívből állt. A 227 kérdőív 82 Debrecenben tanuló kárpátaljai hallgató, 73 Debrecenben tanuló egynyelvű magyar hallgató, illetve 72 Ukrajnában tanuló hallgató válaszait tartalmazza. A szerző kutatási kérdése az volt, hogy miképp vélekednek a kódváltásos nyelvjárási beszédéről a hallgatók, továbbá hogy ezek a sajátosságok milyen mértékben jellemzőek a saját szóbeli és internetes kommunikációjukra. A kutatás eredményei azt mutatják, hogy a kárpátaljai diákok mindkét csoportja hasonló válaszokat adott, azonban az internetes kommunikációra vonatkozó kérdésekben a Debrecenben tanuló kárpátaljai diákok válaszai már az egynyelvű magyarok válaszaival mutattak nagyobb mértékű egyezést. A kódváltás oka vagy a csoportjelölő funkció (kárpátaljai magyar hallgatók), vagy pedig a megszokás (Magyarországon tanuló kárpátaljai hallgatók).

A konferencia második szekciójának az elnöke Hunyadi László volt. A szekcióban három előadás hangzott el. Benedek Enikő (ELTE Nyelvtudományi Doktori Iskola) *Kulturális átváltások pakisztáni dokumentumok magyar fordításában* címmel tartott előadást. Kutatásának célja a Pakisztáni Iszlám Köztársaság területén kiállított, angol nyelvű dokumentumok magyarra fordításakor felmerülő kérdések vizsgálata, illetve a vizsgált terminusok fordítási javaslataival a felmerülő problémák megoldása volt. Ezek a problémák elsősorban a nyelv- és kultúraspecifikus kifejezésekből, reálialexémákból származnak. A kutatás során felhasznált korpusz hét személy angol nyelvű pakisztáni kiállítású hivatalos dokumentumai, illetve ezek hivatalos magyar fordításai. Az alkorpusz az Affidavit nevű angol dokumentum és különböző fordításai, a fordítók

megjegyzéseivel. A kutatás eredménye alapján az esetleges hibák a fordításokban nem a szakértelem, hanem a kontextusismeret hiányából adódnak, a legnagyobb problémát tehát a nyelv- és kultúraspecifikus elemek jelenthetik. Ebből az a következtetés vonható le, hogy ilyen szövegek esetében a nyelvismeretre való támaszkodás nem elegendő.

Ezt követően Juhász Alexandrának, a Pécsi Tudományegyetem Nyelvtudományi Doktori Iskolája hallgatójának előadása következett *Interjúkérdéssor validálása finn nyelvet tanító tanárokkal* címmel. A szerző kutatása során két interjút végzett el finn nyelvet oktató tanárokkal. A beszélgetések célja az volt, hogy információt szerezzen a finn nyelv oktatásának gyakorlatairól, kiemelt figyelmet fordítva a frazémákra, azaz állandósult szókapcsolatokra. Az interjúkból azt a következtetést vontta le, hogy a tanárok személyes preferenciái befolyásolják a tanítási gyakorlatokat, illetve azt, hogy a frazeologizmusokról ugyan rendelkeznek ismeretekkel, de ezek nem rendszerezettek, továbbá nem fordítanak rájuk kellő mennyiségű figyelmet. Az eredményekből megállapította egy olyan összefoglaló gyűjtemény szükségességét, amely a frazeologizmusok oktatásában nyújtana segítséget a magyarországi finn nyelvoktatóknak.

A szekció harmadik előadója Naeimeh Afshar volt (Pannon Egyetem, Többszínű Nyelvtudományi Doktori Iskola), aki *Perception of American English pure vowels by monolingual and bilingual Iranians* című kutatását mutatta be. Az előadó az angol magánhangzórendszer észlelési reprezentációját vizsgálta egynyelvű perzsa és kétnyelvű (perzsa, illetve azeri anyanyelvű) tanulók esetében, és ezzel kívánta érzékeltetni az angol nyelv kiejtésében felmerülő nehézségeket. A kísérletben 22 egynyelvű és 27 kétnyelvű hallgató, illetve egy amerikai anyanyelvű csoport vett részt. Az eredmények azt mutatják, hogy a kétnyelvű beszélők számára nem jelent előnyt a három központi magánhangzó az azeri nyelvben, amelyeknek az egynyelvű beszélők nincsenek birtokában. A szerző a kísérletből azt a következtetést vontta le, hogy az angol nyelv tanítása kiemelt figyelmet igényel az egynyelvű és kétnyelvű tanulók esetében egyaránt.

Az ebédszünet után következett a konferencia harmadik és egyben utolsó szekciója Markó Alexandra elnökletével, melyen négy fonetikai témájú előadás hangzott el. Juhász Kornélia (ELTE Nyelvtudományi Doktori Iskola) előadása a *Mandarin szibilánsok magyar anyanyelvű beszélők produkciójában* címet viselte. A kutatás célja a kínai zöngétlen szibilánsok vizsgálata volt: azon eltérések feltérképezése e hangok esetében, amelyet különböző nyelvtudási szinttel rendelkező csoportok tagjai produkálnak. Ennek érdekében három csoport kiejtését elemezte, a csoportok a következők: 1. mandarin anyanyelvű csoport, 2. elsőéves kínai szakos hallgatócsoport, 3. harmadéves kínai szakos hallgatócsoport. Hipotézise szerint a [ʃ] hang ejtése a magyar és kínai anyanyelvűek esetében kis eltérést, míg a [s] hang nagyobb eltérést fog mutatni a

képzési hely tekintetében. Az eredmény alapján elmondható, hogy az ejtésben létrejövő különbségek nem szignifikánsak.

Mátraházi Noémi (ELTE Nyelvtudományi Doktori Iskola) előadása *Eltérő nyelvi háttérű hallgatók beszédfolyamatosság-értékelése magyar és spanyol beszéd alapján* címmel hangzott el. A szerző vizsgálata középpontjába a beszéd folyamatosságát helyezte, amely az idegennyelv-tudás szintje egyik mércéjének tekinthető. Ismertette, hogy a beszédfolyamatosság kapcsolatban áll az alábbi tényezőkkel: beszédtempó, artikulációs tempó, szünetek száma, szókinccsgazdagság, illetve nyelvhelyesség. A vizsgálat során négy magyar és négy spanyol nyelvű beszédet rögzített, amelyet 3 értékelői csoport ítelt meg: 5 magyar anyanyelvű spanyoltanár; 5 magyar, de spanyolul nem beszélő; 5 spanyol magyarul nem tudó. Az értékelésük során a felvételeken elhangzó beszéd folyamatosságáról kellett véleményt alkotniuk. A vizsgálattal kapcsolatban megfogalmazott hipotézisek szerint ebben a beszédtempó lesz az elsődleges szempont (azaz minél nagyobb a beszédtempó, annál folyamatosabb a beszéd), az értékelői csoportok véleménye a csak magyarul és csak spanyolul tudók esetében mutat mérvadó eltérést, illetve a folyamatos beszélők szókinccse gazdagabb, mint a nem folyamatosnak ítélt beszélőké. A kísérlet eredményei szerint az értékelés legfőbb szempontja a szünetek hossza (minél hosszabb a szünet, annál kevésbé folyamatos a beszéd) és a szünetek aránya. A hipotézisek az elvégzett kísérlet során tehát nem igazolódtak be.

Jankovics Julianna (ELTE Nyelvtudományi Doktori Iskola) és Garai Luca (ELTE Angol–Amerikai Intézet) előadása az *Ismétlések enyhe értelmi fogyatékossgal élők spontán beszédében* címet viselte. Az előadók először ismertették a megakadásjelenségek típusait, amelyek közül az ismétlésekre helyezték a hangsúlyt. A kutatás célja az ismétlések kategorizációja és gyakorisági elemzése volt, mindez enyhe értelmi fogyatékossgal élők, illetve kontrollszemélyek beszédének összevetésével. A szerzők arra keresték a választ, hogy milyen arányban fordulnak elő a különböző ismétlések (fluens, nyomatékosító, hezitáló, dadogásjellegű) a vizsgált csoportokban. A két vizsgált csoport 10-10, azonos nemű és korú személyből állt, a vizsgálat pedig két szövegtípus (interjú és képleírás) elemzésén alapult. Az eredmények azt mutatták, hogy a dadogásjellegű ismétlések az enyhe értelmi fogyatékkal élőkénél nagyobb arányban fordultak elő, míg a fluens és hezitáló ismétlések a kontrollszemélyek esetében voltak jellemzőek.

Havadi-Nagy Marian (ELTE Nyelvtudományi Doktori Iskola) *A nyelvlökéses nyelés (lingvális orofaciális myofunkcionális diszfunkció) palatográfiás leírása* című előadásában bemutatta a szabálytalan nyelésfunkciót, az orofaciális myofunkcionális zavart, illetve ennek azon típusát, amelyben a nyelvmozgás szabálytalansága a meghatározó, azaz a lingvális orofaciális myofunkcionális diszfunkciót (nyelvlökéses nyelést). Kutatásának célja a nyelés egyik fázisának, az orális transzportfázisnak a vizsgálata volt szabályos nyelés, illetve a

nyelvlökéses nyelés esetében. A szerző a nyelés vizsgálatát palatográfiával, a beszédhangképzését pedig artikulációs vizsgálattal végezte. Ennek során két 5-5 főből álló csoportot vizsgált (kontrollszemélyek, illetve a nyelvlökéses nyelés tüneteit mutató személyek). Eredményeik szerint a nem normatív nyelés során a nyelv a felső fogsor palatális részéhez nyomódik, míg a tipikus ejtés során ez a hely a kemény szájpadlás.

A konferenciát Markó Alexandra, az MTA Alkalmazott Nyelvészeti Munkabizottságának elnöke, valamint Ludányi Zsófia, a szervezőbizottság titkára zárta le azzal a felhívással, hogy a megmérettetésnek még nincsen vége, az előadások szerkesztett változatát lektorált tanulmánykötetben fogják megjelentetni. Jelezték továbbá azt is, hogy 2021-ben is folytatódik az immár hagyománnyá vált doktoranduszkonferencia-sorozat.

A konferencián elhangzott előadások betekintést nyújtottak az alkalmazott nyelvészet részterületeinek különböző kutatásaiba, azok eredményeibe, továbbá ismertették a kutatások folytatásának lehetőségeit, illetve a vizsgálatok céljait. A kávészünetek a szekciókon kívül is lehetőséget teremtettek a doktoranduszok és tapasztalt kutatók közti szakmai diskurzusra és az ismerkedésre is.

JENEI KAMILLA
KRE BTK Magyar Nyelvtudományi Tanszék
kamilla.jenei7@gmail.com